

עולם הבא

גבורות ה' הקדמות הקדמה א

וזוהו הסבה שלא נזכר בתורה בפירוש עולם הבא או השארית הנפש אחר המיתה

ספר העיקרים מאמר א פרק ח (עמ' סא למעלה)

הדת האלקית תשיב גמול לכל אחד ואחד כפי רשעתו ולא פחות ולא יותר, ואף אם ימצא בנראה צדיק אובד בצדקו ורשע מאריך ברשעתו, הנה זה הוא כשיבחנו העונשים בבחינת טובות העולם הזה בלבד, אבל כשיעורבו יחד טובות העולם הזה המגיעות לרשע עם הרעות והעונשים המגיעות לו בעולם הבא, וכן הרעות המגיעות לצדיק בעולם הזה עם הטובות המגיעות לו בעולם הבא, נמצא שני הגמולים צודקים יחד..

רמב"ם הלכות תשובה פרק ח

הטובה הצפונה לצדיקים היא חיי העולם הבא והיא החיים שאין מות עמהן והטובה שאין עמה רעה, הוא שכתוב בתורה למען ייטב לך והארכת ימים

העולם הבא אין בו גוף וגויה אלא נפשות הצדיקים בלבד בלא גוף כמלאכי השרת, הואיל ואין בו גויות אין בו לא אכילה ולא שתייה ולא דבר מכל הדברים שגופות בני אדם צריכין להן בעולם הזה, ולא יארע דבר בו מן הדברים שמארעין לגופות בעולם הזה, כגון ישיבה ועמידה ושינה ומיתה ועצב ושחוק וכיוצא בהן, כך אמרו חכמים הראשונים העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתייה ולא תשמיש אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהן ונהנין מזיו השכינה, הרי נתברר לך שאין שם גוף לפי שאין שם אכילה ושתייה, וזה שאמרו צדיקים יושבין דרך חידה אמרו

השגת הראב"ד: דברי האיש הזה בעיני קרובים למי שאומר אין תחיית המתים לגופות אלא לנשמות בלבד, וחיי ראשי לא היה דעת חז"ל על זה שהרי אמרו "עתידין צדיקים שיעמדו בלבושיהן ק"ו מחטה" וכן היו מצוין לבניהם "אל תקברוני בכלים לבנים ולא בשחורים שמא אזכה"... וכל אלה מוכיחים כי בגוייתם הן עומדין חיים, אבל אפשר שהבורא ישים גויותם חזקות ובריאות כגויות המלאכים וכגוית אליהו זכור לטוב ויהיו העטרות כמשמען וכפשוטן ולא יהיה משל

זה שקראו אותו חכמים העולם הבא לא מפני שאינו מצוי עתה וזה העולם אובד ואחר כך יבא אותו העולם, אין הדבר כן, אלא הרי הוא מצוי ועומד שנאמר: "אשר צפנת ליראיך...", ולא קראוהו עולם הבא אלא מפני שאותן החיים באין לו לאדם אחר חיי העולם הזה שאנו קיימים בו בגוף ונפש וזהו הנמצא לכל אדם בראשונה. השגת הראב"ד: נראה כמכחיש שאין העולם חוזר לתהו ובהו והקב"ה מחדש עולמו ואמרו שיתא אלפי שנים הוי עלמא וחד חרוב ונמצא שהוא עולם חדש.

כסף משנה

ול"נ שאין חילוק בין רבינו להראב"ד אלא בשמות בלבד. דלרבינו העולם שלאחר המות נקרא העוה"ב וכמ"ש בסוף פרק זה ז"ל. זה שקראו אותו חכמים עוה"ב... וכל אותם המאמרים שהביא הראב"ד הם לעולם התחיה והראב"ד ז"ל קורא לעולם התחיה עוה"ב ובכך עלו דברי שניהם כהוגן ואלו ואלו דברי אלהים חיים:

הקדמה לפרק חלק:

דע שבעלי התורה נחלקו דעותיהם בענין האושר ששיג האדם בקיום המצות הללו אשר צונו ה' בהם על ידי משה רבינו, ובנקמה אשר תבואינו בעברינו עליהם מחלוקות רבות מאד כפי שנויי שכליהם, ונשתבשו בכך המחשבות שבוש רב... והנה כת סוברת כי האושר הוא גן עדן ושהוא מקום שבו אוכלים ושותים בלי יגיעה גופנית ובלי עמל... וכת שניה מאמינה וחושבת שהאושר המיוחל הם ימות המשיח מהרה יגלה, ושבאותו הזמן יהיו בני אדם כולם מלכים תמיד, ויגדלו גופותיהם... וכת שלישית חושבת כי האושר המיוחל הוא תחית המתים והוא שיחיה האדם אחר מותו ויחזור עם משפחתו וקרוביו יאכל וישתה ולא ימות עוד... וכת רביעית חושבת שהאושר ששיג בקיום המצות הוא תענוג הגוף והשיגי העולם בעולם הזה.. וכת חמישית והם הרוב, מצרפים כל הדברים האלו כולם ואומרים כי המיוחל הוא שיבוא המשיח ויחיה את המתים ויכנסו גן עדן ויאכלו שם וישתו ויחיו כימי השמים והארץ. אבל הנקודה הזו המופלאה כלומר העולם הבא הרי מעוט הוא שתמצא מי שעלה על דעתו בכלל, או שחשב בכך

איגרת תחית המתים

ובארנו בפרק "חלק" והודענו הסבה אשר שמתנו לבאר לכוון העולם הבא מבלתי תחית המתים, ואמרנו שלא ראינו בני אדם נושאים ונותנים רק תחית המתים לבד, היקומו ערומים או בלבושיהם וכיוצא באלו השאלות. אמנם העולם הבא שכחוהו לגמרי, ועוד שאנחנו בארנו שם שתחית המתים היא פנה מפנות תורת משה עליו השלום, שאינה התכלית האחרונה - הוא חיי העולם הבא.

ועוד כתב (הרמב"ם): ומה שהסכימו חכמי יון וחכמי המערב בנפש, שהנפש צורה בלא גולם ולא גוף, אבל טהר וגזרה ומקור הדעת, ואינה צריכה לגוף, לפיכך כשיאבד הגוף לא תאבד היא, אלא עומדת בעצמה וקיימת כמו המלאך, ונהנית וחוזת באויר שלעולם והוא עולם הבא, גם זה לשונו. אבל מכל מקום שינה עלינו סדרי הקבלה, כי עשה זה העולם עולם הנשמות ואין לגוף בו חלק כמו שפירש בכמה מקומות מספריו.

וכן יראה מדבריו שהוא משנה עלינו זמנו שלעולם הבא, והוא לדעתו בא לאדם אחרי מיתתו מיד, והוא העונג והנועם שקרינו אותו אנחנו "גן עדן". וכן כתב הרב בספר המדע (תשובה ח, ח)...

והתמה מזה, מאחר שהוא מאמין שהעולם הבא הוא ההווה לאדם אחר המות מיד, מה צורך אליו לראיות והכרעות שאין באותו העולם גוף, אלא נשמות בלבד? תלמיד קטן שבישראל יודע, כשהצדיק נפטר, נפשו תלין בטובת העולם העליון, בלא גשם וגוף כלל! ואין טובתו באכילה ושתיה וסיכה ותשמיש, ולמה הוצרך הרב זכרונו לברכה למה שכתב במגלת תחיית המתים...

אבל יראה מכונת הרב זכרונו לברכה, שהעולם הבא אצלו משמש לכל עולמי הנשמות, ולכל המגיע אליהן לעדי עד. והנה יאמין באמת, שתחיית המתים, שהוא עיקר מעיקרי התורה, הכוונה בו שתשוב הנפש לגוף ברצון הבורא, ויצאו הנשמות מן העולם הבא וישבו לגוף בימי תחיית המתים, ויתעדנו האנשים ההם הזוכים בטובת העולם הזה בימות המשיח, ויזכו בו למעלה עליונה ממעלתם הראשונה. אבל אחרי כן יגזור הרב זכרונו לברכה מיתה על המשיח ועל דורו, ויהיו נפשותיהן בטוב העולם הבא בלא גוף, כמו שהיו מתחלה במעלה גדולה ממנה, שזכו לה במצות שעשו בזמן התחיה, וזה יתקיים להם לנצח...

ובאמת תמצא למקצת חכמי ספרד בחבורי חכמותיהם ובתפלותיהם, שהם מסכימים לדעת ההוא, שהעולם הבא הוא עולם הנשמות. והחכם רבי שלמה בן גבירול זכר צדיק לברכה אומר בתפלתו:

תחת כסא כבודך מעמד לנפשות חסידיך ובו נועם בלי תכלית וקצבה והוא העולם הבא.

אבל לנו שומעים שאמרנו כהלכה, והבאנו הדברים בראיות מדברי רבותינו זיכרונם לברכה. ושוב מצאתי לגאון רב סעדיה זכרונו לברכה, בפירוש ספר דניאל, שהוא אומר כדברינו בפירוש העולם הבא... והכל מודים בתחיית המתים ובקיום הזמן ההוא בכלליו ופרטיו כמו שפירשתי, זולתי דעת הרב רבי משה זכרונו לברכה, שנותנת קצבה לזמן התחיה, ומחזיר הכל לעולם הנשמות כמו שמכר למעלה. ואנחנו מקיימין אנשי התחיה לעדי עד, מימות תחיית המתים לעולם הבא שהוא עולם שכולו ארוך.